

A hazai *Melilotus* ismeretéből.

De *Meliloto* Hungariae.

Autore **Dre Vinc. de Borbás** (Budapest).

SCHULZ O. E. Monographie der Gattung *Melilotus* (ENGLER Botan. Jahrb. für Systematik etc. 29. köt. V. füz. 1901. 660—735. old., 3 tábl.) című munkája indított régebbi revideált jegyzeteim közlésére.

A ki a hazai *Melilotus*-t s a florisztikai történetét ismeri, ezt a munkát nagy érdeklődéssel és hasznos okulással olvassa. A leírt 22 fajnak részletes ismertetése nyújtja a nagyobb részt, de az általános rész is nagyon tanulságos (660—681. old.) Ennek fejezete: a történeti jegyzetek, mert ezt a kellemes kumarin-illatú fűvet már a görögök fölismerték és orvosságnak értékesítették, alaktani sajáttság, a virág, a termés, a mag, a vegetáló szervekből a csirázás, a sarj, aztán a torzképződések, biológiai sajátságok, a nemzetség (genus) körülhatárolása és a fajok jelleme, a földrajzi elterjedés és vegyes, ez az utóbbi tulajdonképen a *Melilotus* haszna. Egy-egy fejezet nem hosszú, de a magvát pár szóval elmondani alig lehet. A *Melilotus* az Óvilág fűve, de a *M. albus*, *M. altissimus* meg a *M. officinalis* az Újvilágban is megtelepedett. A kétnyáreltűek Európa és Ázsia közép tájait, az egynyáreltűek a mediterrán vidéket népesítik.

Das Erscheinen der „Monographie der Gattung *Melilotus*“ von O. E. SCHULZ (ENGLER's Botan. Jahrb. 29. Band 1901 p. 660—735) veranlasst mich, vor längerer Zeit angelegte und revidirte Notizen über diese Gattung zu publiciren.

Wer die ungarischen Arten dieser Gattung und ihre floristische Vergangenheit kennt, wird das angeführte Werk mit grossem Interesse lesen und viel Nützlichendes daraus entnehmen. Der grössere Teil enthält die detaillirte Beschreibung der 22 Arten, doch ist auch der allgemeine Teil (p. 660—681) sehr lehrreich. Die einzelnen Kapitel des letzteren behandeln geschichtliche Notizen (das angenehme nach Kumarin duftende Kraut kannten und benützten schon die alten Griechen); morphologische Eigentümlichkeiten, Blüte, Frucht, Same, von den vegetativen Organen Keimung, Sprosse, ferner Missbildungen, biologische Eigenschaften, Umgrenzung der Gattung, Charakteristik der Arten, geographische Verbreitung und Vermischtes, welches sich hauptsächlich auf den Nutzen des *Melilotus* bezieht. Das Wesentliche der einzelnen Abschnitte lässt sich kürzer gar nicht ausdrücken. Der Steinklee ist ein Eingeborener der Alten Welt, doch hat sich *M. albus*, *M. altissimus* und *M. officinalis* auch in der Neuen Welt eingebürgert. Die zweijährigen Arten bewohnen

Nem jól tette a szerző, hogy a faj meg a törzsei (subspecies) geográfiai elterjedését rövidre foglalta. „Hungaria“, „Gallia“ nem sokat mond. A *M. altissimus* meg a *M. macrorrhizus* hazai eltéréseinek ismertetése nem egészen megfelelő. A törzs épen azért jó törzs vagy fajta, mert geográfiailag is különvált a tőalaktól s más természeti állapotban keletkezett vagy biztosította neki a fennmaradását, tehát mind a systematikai bélyegét, mind a geográfiai elterjedését; a termőhelyet pontosabban kell megalapítani. Kétségtelen, hogy a *M. macrorrhizus* hazai formái határukról messzire terjednének. A nagyon általánosan közölt elterjedésből azonban nem lehet a határait pontosan megszabni. Az igazi *M. altissimus*, melyet BECK G. (Fl. v. Nieder. Öst. p. 841) eltörültsé s *M. macrorrhizus* var. *procerusszal* helyettesített, de a melyet SCH. tanulmánya alapján (693. old.) ismét helyre állított, én csak két helyen találtam az országban, még pedig a felvidék fürdő-helyén: Rajecen (itt bőven) és Bártfa mellett, a mi ugyanazon útonmódon való behurcolást sejtet velünk. A *M. albus* meg a *M. officinalis* a szerző szerint is valószínűleg a történelem idejében, a népvándorlással jutott Közép-Európába.

das mittlere Europa und Asien, die einjährigen das Mediterrangebiet.

Der Verf. hat leider die geographische Verbreitung der Arten und Unterarten zu kurz behandelt. „Hungaria“, „Gallia“ sagt nicht viel. Auch ist die Gliederung der in Ungarn vorkommenden niedrigeren Einheiten von *M. altissimus* und *M. macrorrhizus* nicht ganz richtig dargestellt. Die Unterarten sind eben darum gute Unterarten oder Rassen, weil sie auch geographisch von der Hauptart getrennt unter anderen natürlichen Einflüssen entstanden sind, oder aber diese ihre Existenz gesichert haben, darnach hätten auch sowohl die systematischen Merkmale als auch die geogr. Verbreitung und Standortsverhältnisse eingehender behandelt werden müssen.

Ich bezweifle, dass die einheimischen Formen des *M. macrorrhizus* weit über die Grenzen unseres Landes verbreitet sind; aus den collectiven Angaben der Verbreitung lassen sich nun die Grenzen ihrer Verbreitung nicht genau ermitteln. Den echten *M. altissimus*, welchen G. BECK fallen gelassen und durch *M. macrorrhizus* var. *procerus* substituirt hat, welchen jedoch SCH. auf Grund seiner Studien wieder herstellt, habe ich in unserem Lande nur an zwei Stellen gefunden, und zwar in der Nähe von zwei Badeorten Oberungarns, nämlich bei Rajec (hier häufig) und Bartfeld; ein Umstand, welcher den Verdacht einer Einschleppung nahe legt. *M. albus* und *M. officinalis* sind

Hazai *Melilotus*unk a két-nyáréltű *Eumelilotus* körébe tartozik, a mediterrán *Micromelilotus* kevés tagja Fiume körül, több pedig Dalmatiában terem.

A helyföldi fajaink áttekin-tését a 683. old.-ról a követ-kezőképen rövidítjük :

1. A magrejtőben 1—4 pete van, a hüvely hallózatosan eres

Ovarien 1—4-samig. Hülsen netzaderig

a) A melléklevél fogas:

Nebenblätter gezähnt: *M. dentatus.*

b) a melléklevél hasítatlan:

Nebenblätter ungezähnt:

aa) A hüvely szőrös:

Hülse behaart: *M. altissimus.*

az egymagú *M. macrorrhizus*-sal.

mit dem einsamigen " "

bb) A hüvely kopasz:

Hülse kahl: *M. albus.*

2. A magrejtőben 5-8 pete van, a hüvely keresztben erezett:

Ovarien 5—8 samig, Hülsen quer geädert: *M. officinalis.*

A *M. altissimus* THULL. alatt f. *erythrocaulis* L. RICHT. mpt. említ. Ez a BAENITZ Herbarium Europaeum 7783 sz. a. jelent meg s a *M. macrorrhizus*-nak kétségtelen típusa. RICHTER L. növényét én válogattam ki, hogy a piros, vagy lilaszárú mint a *M. macrorrhizus* igazi típusa terjedjen. Nem formáról, sem nem eltérésről van ott szó, hanem: *M. macrorrhizus*, típus *erythrocaulis* jelzés. A *M. altissimus*tól merőben különböző, az indexben SCHULZ magát írja a rösszül tárgyalt növény auto-rául.

A *M. altissimus*nak három törzsét különbözteti meg (*evaltissimus*, *macrorrhizus*, *linearis*

auch nach Verf. wahrscheinlich erst in geschichtlicher Zeit, mit der Völkerwanderung nach Mitteleuropa gekommen.

Unsere einheimischen Steinklee Arten gehören zum grössten Teile in die Gruppe der zweijährigen „*Eumelilotus*“, einige Angehörige der mediterranen „*Micromelilotus*“-Gruppe kommen bei Fiume. mehrere aber in Dalmatien vor. Eine Uebersicht der inländischen Arten lässt sich im Auszuge der Seite 683 folgenderweise geben:

Bei *M. altissimus* THULL. wird eine Form *erythrocaulis* L. RICHT. mscr. erwähnt. Diese ist in BAENITZ Herb. Europ. s. n. 7783 ausgegeben worden und stellt ganz zweifellos den Typus von *M. macrorrhizus* dar. Die L. RICHTER'schen Pflanzen habe ich selbst herausgewählt, damit der echte Typus des *M. macrorrhizus* mit rot oder lila überlaufenem Stengel verteilt werde. Es ist hier keine Rede von einer Form oder Abweichung, es ist dies nur die Bezeichnung der Typus *erythrocaulis* des *M. macrorrhizus*. *M. altissimus* ist davon gänzlich verschieden, im Index nennt sich SCHULZ als Autor

Cav.) de természetszerűben a negyedik, *M. adriaticussal* kell pótolni.

Az *eualtissimus* SCHULZ II. *borealis* n. var. p. 691, 1901 az én *M. macrodontusom* ellenében prioritását veszttette.

Belföldi *Melilotusunk* mind magas kóró, azért gyakran csak darabjait gyűjtik; így jutottak a külföld herbariumába is. Az ilyenről a *Melilotusnak* némely bélyegét megítélni bajos vagy nem is lehet, ezért maradt SCHULZ munkája is némely fajunkról hézagos. SCH. nem ismer több nyáréltű *Melilotust*. A *M. dentatus*, *M. macrorrhizus* és *M. paluster* KITAIBEL első ismertetése szerint többnyáréltű. A sós rét *M. macrorrhizusa* tapasztalásom szerint kétségtelenül többnyáréltű. KERNER¹⁾ is ilyenek mondja; a tözezes rét *M. palusterje* inkább kétnyáréltű vagy kevés esztendeig él. Ha tehát a *M. macrorrhizusnak* apróbb morfológiai bélyegeihez még a *radix perennist* is hozzá adjuk, megokoltabb lesz a *M. altissimustól* való elválasztása. SCHULZ erre az inkább biológiai viselkedésre nem figyelt.

der unrichtig behandelten Pflanze.

Verf. unterscheidet drei Stämme des *M. altissimus* (*eualtissimus*, *macrorrhizus* und *linearis* CAV.), naturgemäss wäre als vierter *M. adriaticus* hinzuzufügen.

M. eualtissimus SCHULZ II. *borealis* n. var. p. 691 (1901) verliert gegen meinem *M. macrodontus* die Priorität.

Unsere inländischen *Melilotus* Arten sind meist hochwüchsige Kräuter, deshalb werden oft nur Bruchstücke gesammelt, in den ausländischen Herbarien sind alsdann auch nur diese vorzufinden. An solchen unvollständigen Exemplaren sind einige Merkmale der *Melilotus*-Arten schwer oder gar nicht zu erkennen, dies ist auch der Grund, dass die Arbeit des Verf. im Bezug auf einzelne unserer Arten lückenhaft ist. SCH. kennt keinen ausdauernden *Melilotus*. *M. dentatus*, *M. macrorrhizus* und *M. paluster* sind nach der ersten Beschreibung KITAIBEL's ausdauernd, *M. macrorrhizus* der Salzwiesen ist nach meiner Erfahrung unzweifelhaft ausdauernd, dies behauptet auch KERNER¹⁾, *M. paluster* der Wiesenmoore ist eher zweijährig oder wenig-jährig. Wenn wir also den geringfügigen morphologischen Unterschieden des *M. macrorrhizus* noch die „*Radix perennis*“ hinzufügen, dürfte die Abtrennung von *M. altissimus* mehr gerechtfertigt erscheinen.

¹⁾ Schedae, Nr. 428.

Boldogült MENYHÁRTH L. 1861—66-ban Egerben iskola-társam, akkori belki kirándulásaim alkalmával követőm, azután is barátom, 1877-ben a *Melilotus*-ról irt értekezésével²⁾ méltó figyelmet keltett. Ő azt a magas *Melilotus*-t, melyet én 1878. aug. 1-én a nagyvárad Szent László-fürdő mellett szedtem. *M. altissimus*-nak ismerte fel (keze írása herbáriumomban van); ezt én akkor annál inkább bizonyosnak vettem, mert a *M. altissimus*-t is közölték az országból, a nagyvárad *Melilotus* a szikesréti keskenykelevelű *M. macrorrhizus*-tól feltünően különbözött s magas és lombos szárával a *M. altissimus*-nak megfelelt. Ennek nyomán közöltem Kolosvárról a *M. altissimus*-t s pedig annál bizonyosabban, mert az még szélesebb-levélkéjű, tehát a *M. altissimus* leírásának annál inkább megfelelő volt. Még sem akkora tévedés a *M. macrorrhizus*-nak a *M. altissimus*-hoz átvezető alakját *M. altissimus*-nak nevezni, mint a merőben különböző *M. officinalis*-hoz³⁾ vonni. Világosabb lett a rokonság szétágazása, midőn Rajec-fürdőnél a *M. altissimus*-t gyűjtöttem. Azt is meg kell említenem, hogy KITAIBEL az éplevélkés *M. paluster*-t Temesvármegyéből közli. én pedig a KITAIBEL jelölte helyen: Hidégkút (Jókit, Gutbrunnen) rétjén háromféle eltérést szedtem: széles és fogas levélkés *M. perfrondosus*-t, széles és fogatlan levélkés *M. subdentatus*-t és

Der sel. L. MENYHÁRTH, von 1861—66 mein Schulkamerad und seinerzeit bei Excursionen. in der Umgebung von Erlan mein Begleiter auch späterhin mein Freund, hat mit seinem i. J. 1877 veröffentlichten Aufsatz über *Melilotus*²⁾ gerechtes Aufsehen erregt. Er hat jenen hohen Steinklee, welchen ich am 1. Aug. 1878 bei dem grosswardeiner Ladislavs Bade gesammelt habe, für *M. altissimus* gehalten (seine Handschrift liegt in meinem Herbar). Diese Determination musste ich s. Z. umsomehr für richtig erkennen, als *M. altissimus* auch aus unserem Lande erwähnt worden war und der grosswardeiner Steinklee von dem schmalblättrigen *M. macrorrhizus* unserer Salztriften auffallend verschieden war und mit seinem hohen und beblätterten Stengel dem *M. altissimus* entsprach. Auf Grund dieses erwähnte ich *M. altissimus* auch von Klausenburg und zwar mit umso grösserer Sicherheit, als diese Pflanze noch breitere Blättchen aufwies, also noch mehr dem *M. altissimus* entsprach. Immerhin ist es ein kleinerer Irrtum eine Zwischenform von *M. macrorrhizus* und *M. altissimus* als *M. altissimus* anzusprechen, als die Pflanze zu dem total verschiedenen *M. officinalis*³⁾ zu ziehen. Die Gliederung wurde mir klarer, als ich bei dem Bade Rajec den echten *M. altissimus* sammelte. Auch muss ich erwähnen, dass KITAIBEL den *M. paluster*

²⁾ Österr. Botan. Zeitschr. 1877.

³⁾ SIMONKAI: Erdély edény. fl. 178. old.

keskeny fogatlan levelű alakot, a melyet közönségesen *M. palusternek* becsülnek.

A *M. macrorrhizus* nálunk nagyon változó s nem csoda, hogy annyi botanikusnak fájditotta már a fejét. Az eltérései azouban a szemre nagyobb és maradandóbb hatást gyakorolnak, mint, hogy az eltérést nyomtatékosabban szavakkal körülírni lehetne. A *M. macrorrhizus* eltérésein a termőhely hatása meglátszik s pedig a külső bélyegek szerint úgy, a mint a különbséget a Balatonról irt munkám 424. old. elmondottam.

mit ganzrandigen Blättchen aus dem Teueser Comitate publicirt hat; ich habe auf dem KITAIBEL'schen Standorte, den Wiesen von Hidegkút (Jókút, Gutbrunnen) drei Formen gesammelt: eine mit breiten, gezähnten Blättchen: *M. perfrondosus*, eine mit breiten, ungezähnten Blättchen: *M. subdentatus* und eine Form mit schmalen, ungezähnten Blättchen, welche gemeinlich für *M. paluster* gehalten wird.

Die Veränderlichkeit des *M. macrorrhizus* hat schon vielen Botanikern Kopfzerbrechen verursacht. Die Abweichungen sind augenfällig, lassen sich aber mit Worten schwer genau ausdrücken. Der Einfluss des Standortes ist unverkennbar und zwar an den äusseren Merkmalen, wie ich die Unterschiede in meinem Werke über die Balatongegend (Cfr. Ung. Bot. Blätt. p. 31. S. 424) beschrieben habe.

M. macrorrhizus in Hungaria, loco natali variat:

a) *halophilus*, pratorum salsorum filia; glaucescens, foliolis — veluti in halophytis — parum crassioribus, magis rigidis minus marcescentibus, illis foliorum superiorum conspicue minoribus, angustioribus, fere aut omnino linearibus, internodiis elongatis herba plerumque laxa, non adeo frondosa evadit. Inflorescentia leguminaeque magis canescentia, haec paululum minora, 3 mu longa, magis rotunda, minus obliqua. A basi virgato-ramosissimus, perennis, eanle saepius purpurascens, ut in herbis planitie Hungariae saepius videtur (*Corispermum nitidum*, *Festuca vaginata* W. K. [*F. amethystina* Host]).

b) *helobios*, loci torfacei filia; laete aut intense viridis, foliolis plerumque tenuibus, conspicue latioribus, cito marcescentibus, linearibus aut anguste obovato oblongis obovatisque argutius serratis aut integris. Legumina paululum maiora, laxius pilosa, nigrescentia, 4—5 mm. longa, magis obliqua, dorso evidentius carinata, — notae igitur utroque loco magis relativae, quam pergraves.

A nomenklaturai prioritást nem tekintve, ez lenne a legtermészetszerűbb systematikai tagosulás és megkülönböztetés.

Prioritate nomenclaturae neglecta, differentia *M. macrorrhizi* haec esset naturae omnino conveniens, ad subspeciem *halophilam* n. 1—2 (p. 107) ad *helobiam* autem n. 3—4 (p. 107—8.) pertineret.

Sequuntur formae distinctae, etiam levissimae:

1. §. *Foliis superioribus lineari elongatis*:

a) *Halophytae*:

1. *M. macrorrhizus* (W. et Kit.), typus *erythrocaulis* BORB. in BAENITZ Herb. Europ. 7783, 1894 foliolis exacte serratis, in pratis salsis ad Thermas Romanas Budae, ad Békás-Megyer, ibidem etiam in monte, prope Kelenföld. Nádorkert. in planitie Rákos Pestini multis locis, etiam ad Rákos fluvium, in ditone Colocensi (ad viam Patajensem), Duna-Pataj, Hajós. Hinc inde foliolis foliorum superiorum integris (var. *subintegrans* BORB., Balaton p. 423.)

2. *M. adriaticus* BORB. ined.

Foliola in caule inferiore et medio oblonga et obovata exquisite serrata, superiora et ramea, imprimis serotina, sublinearia aut linearia subintegra, integerrima aut distincte serrata. Racemus sat brevis, breviter pedunculatus, alabastris canescenti-pubescentibus, haud comosis. Vexillum et alae aequilongae, flores 6—7 mm longi. Calycis dentes triangulares, tubo breviores, legumen rhomboideo-obliquum, 6 mm longum, canescens haud nigricans, monospermum, apice magis sensim acutum, dense atque adpresse pubescens. Caulis etiam violaceus.

Inter vineas ad Buccari, in valle Draga, ad Martinsčica-Lazaretto, in montibus ad viam inter Flumen et Grohovo.

EXSICC. REICHENB. Fl. Germ. exsicc. 764, ad Flumen legit Noë.

M. adriaticus (*M. altissimus* HIRC: Fl. Bakar. p. 44, non THUILL) a *M. lineari* CAV. foliolis latioribus serratis etc. diversus inter *M. macrorrhizum* et *M. altissimum* quasi medium tenet. Canescentia, habitu foliisque angustis *M. macrorrhizo* similis, at fructuum maiorum forma diversus. Floribus leguminibusque maioribus magis cum *M. altissimo* conveniret, at folia minora et angustiora, nec non legumina diversa, monosperma.

b) *Helobiae*.

3. *M. paluster* W. KIT. Descript. t. 266, 1810. sub *Trifolio*, foliolis distincte serratis (*M. macrorrh.* var. *chlorocaulis* BORB. in DÖRFL. Jahrescat. 1895 p. 38, ad Thermas Sti Ladislai prope Magnovaradinum, Budae-Pestini et Békás-Megyer locis humidis ubique frequens, ad Puszta Szent-Mihály, Puszta-Göd, Budaörs. Kelenföld (KERN. Fl. exsicc. Austro-Hung. 23, pro parte), in ditone Colocensi, inter Posonium et Wolfsthal, inter Stum Georgium et Vajnor (SABR. exsicc.!), in pratis spongiosis inter Rohoncium. Bozsok et Buesu, inter Pöse et Perénye cott. Castriferr., ad Quinqueecclesias, Gusztávmüve ad Rónádfa cott. Baranya, ad Karlóca, Cseralja Slavoniae, ad Gračan Zagrabiae.

Moravia: in salicetis prope Vsetin (BUBELA).

Typus *M. paluster* viridis, foliolis obsolete serratis, subintegris, integerrimisque, in pratis humidis ad Hidegkút cott. Temes, in paludosis Budae-Pestini: Kelenföld (Nádorkert; BORB. in KERN. Fl. exsicc. Austro-Hungarica 23), in insula Csepel infra Pestinum, Budaörs, in monte et in pratis planis ad Békás-Megyer, ad Thermas Romanas, in ditione Colocensi (KERN. l. c. 429. BAENITZ: Herb. Europ. 752, bis), ad Stum Georgium Posonii (BORB. 1873), inter hoc oppidum et Vajnor (SABR.)

Austria infer. Laxenburg.

Moravia: Vsetin (BUBELA).

Synonymon: *M. macrorrh.* a) *salina* SCHUR Sert. 1853 a) 699, a *salina palustris* SCHUR. Enum. 153

2. §. *Foliola maiora, praecipue latiora, obovata aut oblongo-obovata. Helobiae.*

c) var. *M. perfrondosus* BORB. Békésv. fl. 1881. p. 102 (var. *latifolius* WIESB. Deutsche Botan. Monatschr. 1886, p. 133) foliolis plerisque obovatis vel obovato-oblongis, serratis, calycis dentes superiores tubo fere aequilongi. Medium tenet inter *M. macrorrhizum* var. *chlorocaulem* et *M. altissimum*. Internodia non valde elongata quare herba magis frondosa.

Ad fossas prope Doboz, in pratis humidis ad Hidegkút cott. Temes, loco *M. palustris* classico, ad Thermas Sti Ladislai Magnovaradini, ad Eled. Claudiopoli: in fundo prati montani Szénaffü, ad rivulum, jul. 1878!, ad Deés (L. RICHTER), Csereviz, Hajós, in pratis spongiosis, ad Egervár, inter Rohoncium, Bozsok et Bucusu, inter Lesence-Tomaj et Tapolca.

Austria infer. Kalksburg, Liesingufer.

Gallia: Alliers les Gazersiers (HÉRIBAUD).

Haec subsp. aut var. *perfrondosa* ad Egervár et Békás-Megyer, locis turfosis etiam ut forma *brachybotrys* occurrit, racemis pedunculo aequilongis aut brevioribus.

d) subvar. *subdentatus* BORB. Békésv. fl. 102, foliolis obsolete serratis, vel integris; foliolis, latioribus obovatis vel obovato-oblongis a *M. palustri* diversus. Ad fossas et ad marginem silvae prope Doboz, ad Hidegkút cott. Temes, inter Lesence-Tomaj et Tapolca.

Ex formis enumeratis exemplaria Bozsokensia foliis latioribus et calycis dentibus superioribus tubum aequantibus aut paulo superantibus, praecipue ad *M. altissimum* accedunt, at legumina minoram magis subtrotunda *M. macrorrhizi*. Praeterea quum exemplar *M. altissimi* parisiense comparare non poterim, exemplaria Bozsokensia ad interim ad *M. perfrondosum* reliqui.

4 *M. altissimus* THUILL. Fl. Paris 1779, p. 378 (*M. macrorrh.* γ) *procera* G. BECK, Fl. Nieder Öst. 1892, 841) in Hungaria solum prope Thermas Rajecenses copiosum inveni, ibidem etiam ad pedes montium, locis humidis crescit, legumine 8 mm longo, foliolis mucronato serratis. Vidi praeterea ad villas Bartfae, locis ruderalis, ubi iam ill. gn. KITABEL (herb. XXV. 136) invenit.

Unus possessorum Thermarum Rajecensium Parisiis habitat, sed cum magna familia aestatem in Thermis Rajecensibus transigit. Fieri potest, ut semina *M. altissimi* huius occasione e Parisiis tansportata sint.

b) *borealis* SCHULTZ l. c. p. 691 1901 locum cedit *M. macrodonto* BORBÁS, A Balaton tav. etc. 1900. p. 122 (Suetjenburg Holsatiae; calycis dentibus superioribus tubum conspicue superantibus.

c) *pseudopalustris* MENYH. ÖBZ. 1877, p. 263 absque diagnosi, primitus nil, nisi forma *M. altissimi*, *M. palustri* parallela, foliolis obsolete serratis aut integris, ideoque = *M. macrorrhizus* var. *palustris* Koch, non W. KIT.

Más *Melilotus*unk nevezetesebb termöhelye herbariumom szerint:

Wichtigere Standorts-Angaben anderer *Melilotus*-Arten nach meinem Herbar:

M. albus var. *oxycarpus* SCHULTZ l. c. p. 696 ad Zabar cott. Gömör, Bihari hágó (L. RICHTER).

M. elegans SALZM. in pascuis ad Bua Dalmatiae.

M. italicus (L.) Clissa, Lesina.

M. neapolitanus TEN., Spalato, Salona.

M. indicus (L.) Arbe. Salona, Lesina. b) *Tommasinii* JORD., Arbe.

M. sulcatus DESF. in valle Draga ad Flumen, Lesina.

A *M. dentatus* var. *decipiens* SCHULZ. a kevéssé és egyenetlenül fogas eltérés az óbudaí mezőkön is, kivált a római fürdő vidékén (ad Thermas Romanas Budae).

Festuca dalmatica (Hack.) Magyarországbán.

Irta: **Thaisz Lajos** (Budapest).

A *Festuca dalmatica*, melyet PICHLER fedezett fel Dalmáciában Cattaro mellett, terem azon kívül Szerbiában és Hercegovinában is, tehát az eddigi lelöhelyekről ítélve okvetlenül déli növénynek kell lennie. Annál inkább feltűnő volna a budapesti előfordulása a Gellérthegyen, melynek első forrása HACKEL-nek a „Monogr. Fest. europ.” czímű művének 102-ik lapja. E helyen átmeneti alakokat is említ a *F. dalmatica* és *F. valesiaca* között. A gellérthegyi növényből a mult évben DEGEN Árpád és FLATT Károly urak nagyobb mennyiséget gyűjtöttek, melyből tanulságos anyagot küldtünk HACKEL tanárnak felkérve őt, hogy mint a *F. dalmatica* szerzője revideálja a gellérthegyi példákat. HACKEL tanár FLATT Károlyhoz intézett levelében, határozottan azon véleményét nyilvánította, hogy a budapesti növény nem a valódi *F. dalmatica* s nem egyéb, mint a *F. Valesiaca* SCHLEICH., egy alakja, a mely vastagabb leveleinél fogva közeledik a *F. dalmaticá*-hoz, de semmi esetre sem tipikus.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Ungarische Botanische Blätter](#)

Jahr/Year: 1902

Band/Volume: [1](#)

Autor(en)/Author(s): Borbas [Borbás] Vincenz von

Artikel/Article: [De Meliloto Hungariae.. 101-109](#)